

Psichikos ir elgesio sutrikimų stebėsenos duomenų rinkimo poreikio analizė

Igyvendinant Valstybinio psichikos sveikatos centro 2019 m. priklausomybės ligų skyriaus veiklos plano 25 punkto „Įvertinti psichikos ir elgesio sutrikimų stebėsenos duomenų rinkimo poreikį iš psichikos sveikatos priežiūros įstaigų ir pateikti siūlymui juos tobulinti“ priemonę, buvo užklausta:

1. Valstybinė ligonių kasa apie asmens sveikatos priežiūros įstaigas, teikiančias psichikos sveikatos priežiūros paslaugas, kurios turi sutartis su jais.
2. Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba apie asmens sveikatos priežiūros įstaigas, teikiančias psichikos sveikatos priežiūros paslaugas, kurios turi tam licencijas.
3. Higienos institutas apie sergančių ir naujai susirgusių pagal TLK-10-AM kodus F10-F19, asmenų skaičių 2015-2018 m., remiantis SVEIDROS duomenimis.
4. Valstybinio psichikos sveikatos centras apie asmens sveikatos priežiūros įstaigas, teikiančias F14 formos ir ASIS ataskaitas.

Valstybinės ligonių kasos (toliau - VLK) duomenimis, 2019 metais buvo 274 asmens sveikatos priežiūros įstaigos, teikiančios psichikos sveikatos priežiūros paslaugas, kurios turi sutartis su VLK (ir/arba 345 įstaigos/ jų filialai). Iš jų, Valstybinio psichikos sveikatos centro duomenimis, 118 asmens sveikatos priežiūros įstaigų teikia duomenis pagal 14-formą/13-formą. 170 įstaigų/ jų filialų teikia duomenis į ASIS pagal F11-F19 diagnozes.

Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos duomenimis, 2019 m. buvo 288 asmens sveikatos priežiūros įstaigos, teikiančios psichikos sveikatos priežiūros paslaugas, kurios turi licencijas. Asmens sveikatos įstaigų teikiamų paslaugų analizė pateikta 1-3 lentelėse.

Higienos instituto duomenimis, 2018 m. sergančių F10-19 asmenų skaičius buvo 20801 atvejai, naujai susirgusių – 11132 atvejai. Atlikus 2 m. naujai susirgusių asmenų atvejų tikrinimą, naujai susirgusių asmenų skaičius 2018 m. sumažėjo 3070 atvejų (tai sudaro 27,58 procentus pateiktų 2018 m. atvejų). Higienos instituto pateikti duomenys ir atvejų 2 metų patikros duomenų rezultatai pateikti 4 ir 5 lentelėse. Pagal Valstybinio psichikos sveikatos centro turimą informaciją, 2018 m., remiantis 14-formos duomenimis, naujai diagnozuotų atvejų skaičius buvo 791 atvejis, bendras atvejų skaičius metų pabaigoje buvo 32334 atvejai. Atsižvelgiant į statistinių duomenų rinkimo teisinio reglamentavimo panaikinimą, tačiau 14 – formos palikimą galioti, statistinius VPSC ir HI duomenis lyginti netikslinga, dėl atsiradusio duomenų neteikimo pagal 14 formą.

Psichoaktyvių medžiagų vartojimo ir jo padarinių stebėsenos duomenys naudojami:

I. Valstybinis psichikos sveikatos centras teikia įvairias duomenų analizes, remiantis 14-formos ir ASIS duomenimis:

1. Metinei apžvalgai apie asmenų, kurie kreipėsi į asmens sveikatos priežiūros įstaigas dėl psichikos ir elgesio sutrikimų, vartojant narkotines ir psichotropines medžiagas, užkrėstumą ŽIV, hepatitais B ir C, remiantis ASIS duomenimis. Kasmet teikia ULAC (igyvendinant ŽIV/AIDS ir lytiškai plintančių infekcijų profilaktikos ir kontrolės 2018–2020 metų veiksmų plano, patvirtinto sveikatos apsaugos ministro 2015 m. rugsėjo 2 d. įsakymu Nr. V-1024, 4.13 priemonę);

2. Nacionalinio ŽIV atsako ataskaitai pagal klausimyną (Global AIDS Reponse Progress Report) teikia Psichikos ir elgesio sutrikimų vartojant opioidus (F11) atvejų ir pakaitinio palaikomojo opioidiniais vaistinėmis preparatais atvejų analizę. Kasmet teikia ULAC.

3. Kasmet NTAKD teikiami narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo ir jo padarinių stebėsenos duomenys pagal Departamento pateiktas formas.

4. Kasmet NTAKD teikiama psichoaktyvių medžiagų vartojimo statistinių duomenų ataskaita, kuri perduodama į Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centrą pagal pateiktus EMCDDA klausimus.

5. Kasmet VVKT teikiama pakaitinio palaikomojo gydymo opioidiniais vaistinėmis preparatais (metadonu) prognostinė ataskaita, kuria remiantis vertinamas vaistinių preparatų poreikis.

6. Kasmet teikiama statistinė informacija Economic and Social Council pagal Annual Reports Questionnaire.

7. Kasmet rengiama psichoaktyvių medžiagų vartojimo statistinių duomenų ataskaita įvairiais stebėjimo aspektais ir skelbiama visuomenei bei ja besinaudojantiems įvairiems specialistams. Taip pat rengiama arba teikiama psichoaktyvių medžiagų vartojimo statistinių duomenų ataskaita pagal poreikį kitoms suinteresuotoms institucijoms.

II. Psichoaktyvių medžiagų vartojimo ir jo padarinių stebėsenos duomenys naudojami kaip vertinimo kriterijai įvairiose Vyriausybės programos įgyvendinimo veiksmų planuose.

III. Asmens sveikatos priežiūros įstaigos, įgyvendindamos įvairius teisės aktus, susijusius su vairuotojų teisių, ginklų išdavimu, darbo teise ir kita, naudoja psichoaktyvių medžiagų vartojimo ir jo padarinių stebėsenos duomenis.

Duomenų analizės lentelės

1 Lentelė. Asmens sveikatos priežiūros įstaigų analizė pagal teikiamas licencijuojamas paslaugas.

Licencijuotos paslaugos pavadinimas	Įstaigų skaičius
Psichiatrija	1
Teismo psichiatrijos ekspertizė	3
Psichikos sveikatos slauga	148
Ambulatorinė psichoterapija	95
Pirminė ambulatorinė psichikos sveikatos priežiūra	117
Antrinė ambulatorinė priklausomybės ligų psichiatrija	25(14 pasirašę sutartis su VKL)
Antrinė ambulatorinė psichiatrija	169
Antrinė ambulatorinė vaikų ir paauglių psichiatrija	45
Tretinė ambulatorinė psichiatrija	4
Dienos stacionaras (psichiatrijos dienos stacionaras)	1
Psichiatrijos dienos stacionaras	42
Vaikų ir paauglių psichiatrijos dienos stacionaras	6
Stacionarinė psichiatrija II	24
Stacionarinė priklausomybės ligų psichiatrija II	9 (9 pasirašę sutartis su VKL)
Stacionarinė vaikų ir paauglių psichiatrija IIB	4
Stacionarinė vaikų ir paauglių psichiatrija IIC	2
Stacionarinė vaikų ir paauglių psichiatrija IIB, IIC	2
Antrinė stacionarinė teismo psichiatrijos ekspertizė	1
Antrinė stacionarinė specialioji psichiatrija (gydymas bendro, sustiprinto ir griežto stebėjimo sąlygomis)	1
Tretinė stacionarinė psichiatrija III	5

2 Lentelė. Asmens sveikatos priežiūros įstaigų analizė pagal VLK apmokamas teikiamas paslaugas.

Paslaugos tipo kodas	Paslaugos tipo pavadinimas	Įstaigų (ir/ar filialų) skaičius
.	Stacionarinės paslaugos	21
1	Konsultacija	150
3	Dienos stacionaro ligos gydymo profilis	41
6	Papildomai apmokama paslauga	24
7	Antirecidyvinių gydymo profilis	3
8	Reabilitacijos profilis	45
9	Sveikatą grąžinamojo gydymo profilis	4
14	Skatinamoji paslauga	194
15	Profilaktika	68
66	Stacionarinės paslaugos (Ilgalaikis gydymas)	11
76	Paliatyvioji pagalba	33

3 Lentelė. Asmens sveikatos priežiūros įstaigų analizė pagal VLK apmokamų teikiamų paslaugų lygi ir tipą.

Paslaugos lygio kodas	Paslaugos tipo kodas	Paslaugos kodas	Paslaugos pavadinimas	
		1	stacionarinė priklausomybės ligų psichiatrija II	4
		2	stacionarinė psichiatrija II	21
		3	stacionarinė psichiatrija III	5

		4	stacionarinė vaikų ir paauglių psichiatrija IIB	5
		5	stacionarinė vaikų ir paauglių psichiatrija IIC	4
		Viso		21
I	1	249	Suaugusių psichiatras (psichikos sveikatos centre)	104
		250	Vaikų ir paauglių psichiatras (psichikos sveikatos centre)	95
		252	Medicinos psichologas (psichikos sveikatos centre)	104
		253	Psichikos sveikatos slaugytoja (psichikos sveikatos centre)	104
		254	Socialinis darbuotojas (psichikos sveikatos centre)	104
	14	3282	Neįgaliųjų sveikatos priežiūra: gydytojo psichiatro vizitas į namus (mieste)	104
		3283	Neįgaliųjų sveikatos priežiūra: gydytojo psichiatro vizitas į namus (kaime)	104
		3284	Neįgaliųjų sveikatos priežiūra: psichikos sveikatos slaugytojo vizitas į namus (mieste)	104
		3285	Neįgaliųjų sveikatos priežiūra: psichikos sveikatos slaugytojo vizitas į namus (kaime)	104
		3539	Savižudybės krizę išgyvenančių asmenų psichosocialinis vertinimas	193
		3540	Pirminės psichologinės-psichoterapinės intervencijos: individuali	191
		3541	Pirminės psichologinės-psichoterapinės intervencijos: grupinė	191
		3542	Pirminės psichologinės-psichoterapinės intervencijos: šeimos	191
	76	3636	Paliatyvioji pagalba vaikams ir suaugusiesiems (teikia medicinos psichologas)	33
II	6	322	Antrinio lygio individualiosios psichoterapijos seansas	23
		323	Grupinis psichoterapijos seansas	18
	3	338	Suaugusiųjų psichiatrija	40
	7	659	Antirecidyvinius gydymas: vaikų psichikos ir elgesio sutrikimai	4
	9	978	Sveikatos grąžinamasis gydymas: vaikų psichikos ir elgesio sutrikimai	5
	3	1497	Vaikų ir paauglių psichiatrijos dienos stacionaro paslaugos (vaikų ir paauglių psichiatrija II A)	6
	6	1498	Individualios psichoterapijos seansas	10
		1499	Grupinės psichoterapijos seansas	8
	1	1606	Psichiatro	56
		1607	Psichoterapeuto	37
		1616	Vaikų ir paauglių psichiatro	18
	15	1664	Psichiatro (profilaktinis sveikatos tikrinimas)	56
		1665	Psichoterapeuto (profilaktinis sveikatos tikrinimas)	37
		1673	Vaikų ir paauglių psichiatro (profilaktinis sveikatos tikrinimas)	18
	66	2444	Sergančiųjų psichikos ligomis ilgalaikis gydymas	12
		2445	Specialioji psichiatrija	1
	1	2723	Psichiatro (kai atliekamas pirminis psichologinis ištyrimas)	52
		2725	Vaikų ir paauglių psichiatro (kai atliekamas pirminis psichologinis ištyrimas)	18
	8	2906	Ambulatorinė reabilitacija I: psichikos ir elgesio sutrikimai, II reabilitacijos etapas (reabilitacijos trukmė 12 dienų)	14
		2921	Ambulatorinė reabilitacija II: vaikų, psichikos ir elgesio sutrikimai, III reabilitacijos etapas (reabilitacijos trukmė 16 dienų)	14
		3107	Reabilitacija II: vaikų psichikos ir elgesio sutrikimai (reabilitacijos trukmė 24 dienos)	4

		3108	Reabilitacija II: vaikų psichikos ir elgesio sutrikimai (reabilitacijos trukmė 22 dienos)	4
		3430	Ambulatorinė trumpalaikė psichosocialinė reabilitacija	25
		3431	Ambulatorinė ilgalaikė psichosocialinė reabilitacija	23
		3432	Stacionarinė psichosocialinė reabilitacija	10
	1	3457	Pakaitinio gydymo efektyvumo įvertinimo paslauga, kai pacientas praėjusį mėnesį psichikos sveikatos centre buvo gydytas metadonu mažiau nei 15 kalendorinių dienų	1
		3488	Gydytojo psichiatro, teikiančio priklausomybės ligų gydymo paslaugas	2
		3489	Gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro, teikiančio priklausomybės ligų gydymo paslaugas	1
		3491	Gydytojo psichiatro, teikiančio priklausomybės ligų gydymo paslaugas (kai atliekamas pirminis psichologinis ištyrimas)	2
		3492	Gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro, teikiančio priklausomybės ligų gydymo paslaugas (kai atliekamas pirminis psichologinis ištyrimas)	1
		Viso		2
III	6	321	Tretinio lygio individualiosios psichoterapijos seansas	1
	1	1731	Psichiatro	4
		1732	Psichoterapeuto	1
		1741	Vaikų ir paauglių psichiatro	1
		1797	Psichiatro (būtinoji pagalba be siuntimo)	4
		1798	Psichoterapeuto (būtinoji pagalba be siuntimo)	1
		1807	Vaikų ir paauglių psichiatro (būtinoji pagalba be siuntimo)	1
		2773	Psichiatro (kai atliekamas pirminis psichologinis ištyrimas)	4
		2774	Vaikų ir paauglių psichiatro (kai atliekamas pirminis psichologinis ištyrimas)	1
		2817	Psichiatro (kai atliekamas pirminis psichologinis ištyrimas) (būtinoji pagalba be siuntimo)	4
		2818	Vaikų ir paauglių psichiatro (kai atliekamas pirminis psichologinis ištyrimas) (būtinoji pagalba be siuntimo)	1

4 Lentelė. Sergančių ir naujai susirgusių, pagal TLK-10-AM kodus F10-F19, asmenų skaičius 2015-2018 m., remiantis SVEIDRos duomenimis.

TLK kodas	Sergančių asmenų skaičius				Naujai susirgusių asmenų skaičius				Naujai susirgusių asmenų skaičius, su 2 m. tikrinimu			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
F10-F19	21632	22105	20967	20801	9746	10489	10480	11132	7307	7718	7637	8062
F10	19908	20445	19127	18264	9251	9937	9649	9771	6836	7223	6863	6789
F10.0	6403	6469	6037	5758	4327	4708	4451	4259	3745	3941	3653	3495
F10.1	2530	2355	2234	2277	1358	1327	1272	1435	1252	1206	1166	1342
F10.2	8651	10341	9761	9525	1532	1934	2053	2187	1239	1639	1573	1689
F10.3	5576	5931	5413	5166	1807	1794	1686	1831	1453	1470	1343	1413
F10.4	2939	2716	2188	1916	514	541	452	411	417	430	361	332
F10.5	593	598	528	475	276	302	255	255	257	274	233	231
F10.6	249	244	222	210	58	54	49	53	48	47	39	44
F10.7	310	296	244	241	88	82	69	74	80	78	58	57
F10.8	950	880	1010	1357	271	336	423	526	255	297	379	473

F10.9	547	619	732	784	405	449	581	642	393	437	557	618
F11-F16, F18-F19	2026	1966	2138	2892	535	586	888	1417	489	501	798	1287
F11	1013	800	622	620	156	183	166	156	136	135	120	116
F11.0	57	37	27	28	16	15	18	16	16	14	18	16
F11.1	21	28	17	27	7	14	11	16	7	12	11	16
F11.2	717	527	406	413	83	102	89	80	74	72	65	60
F11.3	403	369	259	221	45	49	43	34	39	41	36	29
F11.4	7	8	6	8	3	0	1	1	3	0	0	1
F11.5	8	3	5	3	1	1	1	1	1	1	1	1
F11.6	1	3	1	3	0	1	0	1	0	1	0	1
F11.7	5	7	5	2	0	1	3	1	0	1	3	1
F11.8	18	16	17	12	0	2	5	5	0	2	5	5
F11.9	66	42	43	52	21	14	11	23	21	14	11	23
F12	108	156	182	182	44	72	94	93	43	68	91	88
F12.0	21	18	15	23	10	12	12	16	10	12	12	16
F12.1	44	58	76	76	15	22	33	29	15	22	33	28
F12.2	26	59	65	53	9	19	27	24	9	17	24	23
F12.3	7	11	12	10	3	6	7	5	3	6	7	5
F12.4	0	1	2	2	0	1	1	1	0	1	1	1
F12.5	7	15	15	14	2	7	4	6	2	7	4	6
F12.6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F12.7	1	3	6	7	1	2	3	3	1	2	3	3
F12.8	2	6	7	10	1	2	6	5	1	2	6	5
F12.9	9	9	7	11	5	5	6	10	5	5	6	10
F13	464	506	807	1492	157	147	407	901	144	127	380	842
F13.0	36	16	37	46	24	7	23	36	24	7	23	36
F13.1	87	80	194	340	24	32	100	186	24	27	95	181
F13.2	308	379	530	1030	94	83	246	624	89	75	229	584
F13.3	47	58	86	143	9	13	41	64	8	12	40	61
F13.4	4	4	5	3	0	3	1	0	0	2	1	0
F13.5	2	5	4	5	2	4	1	3	2	4	1	3
F13.6	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
F13.7	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F13.8	7	7	10	34	3	3	8	19	3	3	8	19
F13.9	7	13	9	13	3	9	7	8	3	9	6	7
F14	13	9	20	28	6	3	12	17	6	3	12	17
F14.0	3	3	2	10	3	1	2	8	3	1	2	8
F14.1	3	2	3	6	1	1	1	0	1	1	1	0
F14.2	4	2	8	3	1	0	4	3	1	0	4	3
F14.3	0	0	4	3	0	0	2	2	0	0	2	2
F14.4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F14.5	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F14.6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F14.7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F14.8	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1
F14.9	3	1	4	5	1	1	3	3	1	1	3	3
F15	111	109	84	94	49	58	51	52	47	55	50	49
F15.0	38	33	16	23	20	16	10	13	20	16	10	13
F15.1	20	21	20	19	6	13	10	15	6	12	10	15
F15.2	28	29	33	35	7	10	13	15	6	10	13	13
F15.3	6	12	6	11	3	6	4	5	3	6	4	4

F15.4	4	2	0	0	2	1	0	0	2	1	0	0
F15.5	7	10	2	6	2	6	2	1	2	6	1	1
F15.6	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
F15.7	5	4	2	0	3	2	1	0	3	2	1	0
F15.8	3	2	4	8	1	2	2	3	1	2	2	3
F15.9	7	6	10	8	5	5	10	4	5	5	10	4
F16	12	11	12	12	8	7	9	8	8	7	8	7
F16.0	6	4	3	3	5	3	2	2	5	3	1	2
F16.1	2	2	4	2	0	1	3	2	0	1	3	2
F16.2	1	2	4	7	0	0	3	3	0	0	3	3
F16.3	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0
F16.4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F16.5	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
F16.6	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0
F16.7	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
F16.8	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0
F16.9	1	1	0	2	1	1	0	2	1	1	0	2
F17	128	157	126	108	21	34	33	53	21	34	31	51
F17.0	13	8	0	1	0	3	0	0	0	3	0	0
F17.1	91	126	107	76	10	16	19	25	10	16	18	23
F17.2	18	19	16	28	6	12	11	25	6	12	11	25
F17.3	4	2	2	2	3	2	1	2	3	2	1	2
F17.4	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
F17.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F17.6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F17.7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F17.8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F17.9	1	2	2	2	1	1	2	2	1	1	2	2
F18	17	17	20	12	9	4	9	5	8	3	8	4
F18.0	4	1	5	1	2	1	3	1	2	0	3	1
F18.1	3	5	8	5	2	1	0	1	2	1	0	1
F18.2	5	7	9	4	3	0	4	2	3	0	3	1
F18.3	2	1	2	1	1	0	2	0	1	0	2	0
F18.4	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0
F18.5	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F18.6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F18.7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F18.8	1	2	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0
F18.9	2	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1
F19	458	508	567	638	121	128	170	220	110	113	155	194
F19.0	50	55	55	54	24	23	33	35	24	21	30	34
F19.1	64	65	101	139	20	15	27	37	19	14	27	34
F19.2	292	342	358	355	47	61	73	87	44	52	63	78
F19.3	79	88	74	86	12	14	12	20	11	13	11	18
F19.4	11	15	13	14	1	2	3	1	1	2	3	1
F19.5	30	44	42	53	10	6	5	14	9	6	4	14
F19.6	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F19.7	8	8	4	3	0	2	2	2	0	1	1	2
F19.8	26	20	33	38	7	9	16	17	7	9	16	16
F19.9	15	10	24	43	8	6	14	30	8	6	14	29

4 Lentelė. Naujai susirgusių, pagal TLK-10-AM kodus F10-F19, asmenų skaičiaus 2015-2018 m. 2 m. periodu patikrinimo duomenys, remiantis SVEIDRos duomenimis.

Metai	Naujai susirgusių asmenų skaičius	Naujai susirgusių asmenų skaičius, su 2 m. tikrinimu	Atvejų skirtumas	
			N	Proc.
2015	9746	7307	2439	25.03
2016	10489	7718	2771	26.42
2017	10480	7637	2843	27.13
2018	11132	8062	3070	27.58